

مدیریت دارایی - بدهی (رویکرد کاربردی)

ترجمه و اقتباس و تألیف:

دکتر فریدون رهنمای رودپشتی

استاد و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات - مؤسس و مدیر کل
انجمن مهندسی مالی ایران

ابراهیم صابر

دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت مالی دانشگاه علوم اقتصادی تهران

علی بشیرپور

دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت مالی دانشگاه علوم اقتصادی تهران

با حمایت و پشتیبانی معنوی و همکاری انجمن مهندسی مالی ایران

سرشناسه	: چودری، مراد، ۱۹۶۶ - م.
	Choudhry, Moorad
عنوان و نام پدیدآور	: مدیریت دارایی - بدهی (رویکرد کاربردی)
وضعیت ویراست	: اول
مشخصات نشر	: تهران دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	: ۴۷۱، ۱ جدول، نمودار وزیری مدیریت دارایی - بدهی (رویکرد کاربردی)
شابک	: 978-964-10-3425-4
وضعیت فهرست نویسی	: فیهای مختصر
پادداشت	: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
پادداشت	: کتابنامه: ۴۶۱-۴۷۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.
شناسه افزوده	: ابن، ابراهیم، ۱۳۶۷-
شناسه افزوده	: ره، مای، بشتی، فریدون، ۱۳۳۳ -
شناسه افزوده	: بنیاد، علی، ۱۳۶۷-
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۱۲۱۲۷۳

نام کتاب: مدیریت دارایی - بدهی (رویکرد کاربردی)

ترجمه و اقتباس و تألیف: دکتر فریدون رهنمای رودپیشی، ابراهیم صابر، علی بشیرپور

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی

چاپ اول: بهار ۹۴

قیمت: ۲۰۰٪ ریال

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

ISBN 978-964-10-3425-4

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۳۴۲۵-۴

مرکز پخش: تهران، میدان پونک، انتهای بزرگراه اشرفی اصفهانی، به سمت حصارک، دانشگاه آزاد

اسلامی واحد علوم و تحقیقات، ساختمان علوم انسانی

تلفن: ۴۴۸۶۵۱۱۱ - ۰۲۱

مقدمه مترجمان

مدیریت دارایی - بدهی (ALM) از مباحث با اهمیت و کاربردی مهندسی مالی است که با بهره‌گیری از دانش و علوم کمی و مختلف نظیر ریاضیات، آمار، مهندسی و رایانه و مهم‌تر از همه علوم مالی مفهوم گسترده‌ای در حوزه مالی پیدا کرده است. به طوری که امروزه در بخش‌های مختلف کسب و کار علی‌الخصوص بازار پول یعنی بانکداری که ماهیت فعالیت و تداوم فعالیت آن، به ریسک و کیفیت و مهندسی و مدیریت منابع و مصارف یعنی مدیریت کارآمد و اثربخش برنامه‌ریزی، بستگی مستقیم یافته است و از مهم‌ترین مقررات کمیته بال برای راهبری نظام بانکی و فعالیت‌های بانکداری در چارچوب طراحی و ایجاد کمیته مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها (ALCO) هدف مدیریت ریسک در ساختار اداره و مدیریت بانک‌ها تلقی شده و تبعیت می‌نماید. کتاب حاضر از مجموعه دو جلدی مرتبط با مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها است که حاصل اهتمام و تلاش مترجمان می‌باشد که از منابع زیر ضمن بهره‌گیری از تحقیقات علمی و تجربی، استفاده گردیده است.

۱- مدیریت دارایی و بدهی بانک: استراتژی، مدل‌ها، تحلیل، نوشته مراد چادری،

۲- مدیریت دارایی و بدهی، نوشته زنیوس و زیмба،

۳- اصول بانکداری، نوشته مراد چادری.

جلد اول کتاب حاضر مشتمل بر دو بخش و در قالب ۹ فصل تدویر شده است.

بخش اول کتاب شامل، مقدمات اصول بانکداری است و مبانی اولیه و افق کار را برای علاقمندانی که قرار است دانشجوی یا متخصص این امر شوند را توضیح می‌دهد، به طوری که ضرورت دارد تا با ماهیت کسب و کار بانک و انواع ابزارهایی که در بازار پول استفاده می‌شود، آشنا گردند. همچنین باید با سرمایه بانک و صورت‌های مالی آن آشنا شده که مقدمات بحث قوانین و مقررات سرمایه است؛ بنابراین در بخش اول این کتاب، تمام این موضوعات و مسائل در قالب فصول مختلف و تخصصی طبقه‌بندی و ارائه می‌گردد. در این بخش ابتدا با نگاهی به مبانی

کسب و کار بانکداری و عناصر مختلف سرمایه بانک شروع می‌کنیم. این بحث، مقدمه‌ای است بر ماهیت بانکداری؛ سپس، صورت‌های مالی تشریح می‌گردد که شامل ترازنامه و صورت حساب سود و زیان می‌شود. ممکن است محتویات این بخش را بتوان به طور مفصل تر در کتب حسابداری یافت، اما داشتن شناختی نسبت به تحلیل نسبت‌ها برای فعالان در زمینه مدیریت دارایی و بدهی در بازار پول و بانک‌ها لازم است، زیرا آن‌ها با مسائلی همچون بازدهی سرمایه در ارتباط هستند. در ادامه بخش اول، ابزارهای بدهی بازار مالی در فصل دوم بررسی می‌شود که از اصلی‌ترین اصولاتی هستند که توسط بانک‌ها منتشر شده و معامله می‌شوند. در فصل سوم، ابزارهای برار پول و فصل چهارم، ابزارهای بازار سرمایه و اوراق قرضه بررسی می‌گردد و بخش دوم به صورت کلی تخصصی بر مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها تمرکز دارد که شامل فصول پنجم تا نهم است.

در فصل پنجم، مفاهیم پایه نظری مدیریت، شکاف و هزینه تأمین وجوه بررسی و مطالعه موردی نیز ارائه می‌گردد. در فصل ششم، مفاهیم ارائه شده در فصل پنجم به همراه نرخ بهره تشریح شده و کلیاتی در مورد فرآیند تبدیل دارایی به اوراق بهادار ارائه می‌شود و در ادامه، فصل هفتم تکنیک‌های پایه‌ای معاملات بازار پول و ریسک‌های خطر بحث شده است که از مؤلفه‌های اصلی فرایند مدیریت دارایی-بدهی هستند. در فصل هشتم، وظایف کمیته مدیریت دارایی-بدهی بانک (ALCO) به صورت کامل تشریح می‌گردد که از نظر ساختار دهی کاربردی، سودمند خواهد بود. فصل نهم، به عنوان آخرین فصل این بخش از جلد اول این مجموعه به معرفی بازدهی و ارزیابی آن در مدیریت دارایی-بدهی اختصاص دارد که برای فعالان بازار بدهی و به ویژه متخصصان مدیریت-دارایی بدهی بانک‌ها ضرورت دارد.

مجموعه حاضر، از پشتیبانی معنوی و حمایت علمی "انجمن مهندسی مالی ایران" برخوردار بوده است که از رسالات اصلی انجمن مرجعیت علمی در حوزه علوم مالی با نشر و چاپ کتب تخصصی دارای مبانی علمی از یک سو و کاربردی نمودن آن در توسعه کسب و کار مالی مبتنی بر رویکرد ارتقای حرفه‌ای از سوی دیگر می‌باشد. صمیمانه‌ترین قدردانی و تشکر را تقدیم انجمن می‌نماییم. همچنین بر خود لازم می‌دانیم از ناشر محترم نیز قدردانی گردد.

در پایان، پذیرای نظرات و نقد اندیشمندانه صاحب‌نظران دانشگاهی و حرفه‌ای نظیر اساتید و دانشجویان پژوهشگر و همچنین مدیران حرفه‌ای بانک‌ها و کارشناسان بخش مدیریت ریسک و

مدیریت دارایی - بدهی بانک‌ها هستیم تا ضمن رفع اشکالات احتمالی، بستر لازم جهت ترجمه و تدوین جلد دوم این مجموعه فراهم آید.

دکتر فریدون رهنمای رودپشتی

rahnama.roodposhti@gmail.com

ابراهیم صابر ebrahim.saber14@gmail.com

علی بشیرپور ali.bashirpour@gmail.com

www.ketab.ir

فهرست مطالب

بخش اول: کسب و کار بانک، سرمایه بانک و ابزارهای بازار بدهی

فصل اول : کسب و کار بانکداری و سرمایه بانک

۷	مقدمه
۷	کسب و کار، بانکداری
۹	سرمایه
۱۱	دفاتر بانکی و معاملاتی
۱۲	دفتر بانکی
۱۳	دفتر معاملاتی
۱۵	صورت‌های مالی و نسبت‌ها
۱۶	ترازنامه
۱۷	گزارش سود و زیان
۱۹	درآمد بهره خالص
۲۰	درآمد کارمزد و کمسیون
۲۰	درآمد معاملات
۲۱	هزینه‌های عملیاتی
۲۳	ذخیره‌ها
۲۳	بازارهای پول
۲۴	تراکنش‌های مالی

۲۴.....	تأمین مالی مستقیم
۲۵.....	تأمین مالی از طریق واسطه ها
۲۶.....	تأمین مالی غیر مستقیم
۲۷.....	ویژگیهای بازار پول
۲۸.....	قواعد بازار پول

فصل دوم: صورت های مالی و تحلیل نسبت ها

۳۳.....	مقدمه
۳۳.....	ساختار مالی شرکت و حساب های شرکت
۳۴.....	ترازنامه
۳۷.....	صورت سود و زیان (p&l)
۳۹.....	صورت های مالی تلفیقی
۳۹.....	تحلیل نسبت ها
۳۹.....	بررسی اجمالی تحلیل نسبت
۴۰.....	استفاده از تحلیل نسبت ها
۴۴.....	تحلیل نسبت های سطح مدیریت
۴۴.....	بازده حقوق صاحبان سهام (ROE)
۴۵.....	نسبت اهرمی
۴۷.....	نسبت های ارزش بازار به ارزش دفتری و قیمت به سود
۴۸.....	ارزشگذاری شرکت
۵۱.....	منابع و مآخذ فصل

فصل سوم: بازارهای پول

۵۵.....	مقدمه
۵۶.....	ابزارهای نقدی
۵۷.....	اوراق بهادار دارای بازده
۵۷.....	سپرده های بازار پول
۵۹.....	گواهی سپرده
۶۰.....	بازده گواهی سپرده
۶۳.....	گواهی های سپرده با بیش از یک کوپن
۶۷.....	اوراق بهاداری که بازدهی و ریسک دارند
۶۷.....	اوراق خزانه
۶۹.....	بازده معادل اوراق قرضه
۷۰.....	پذیرش های بانکی
۷۴.....	پذیرش بانکی و اجد شرایط
۷۴.....	اوراق تجاری
۷۶.....	برنامه های اوراق تجاری
۷۸.....	بازده اوراق تجاری
۷۹.....	اوراق تجاری با پشتوانه دارایی
۸۱.....	ویژگی های پایه ای
۸۲.....	افزایش اعتبار و پشتوانه نقدینگی
۸۵.....	حجم بازار
۸۸.....	اوراق و اسناد تجاری قابل تمدید

۸۸.....	اسناد قابل تعدید
۹۰.....	دیدگاه سرمایه گذار
۹۰.....	منافع ناشر
۹۱.....	ساختار بندی واسطه نشر
۹۴.....	صفحات بازار پول در Bloomberg
۹۵.....	براهان ارز
۹۶.....	نرخ نقدی تعیرار
۹۸.....	نرخ های آتی ارز
۹۸.....	پیمان آتی نرخ ارز
۱۰۰.....	قرارداد معاوضه پیمان آتی
۱۰۳.....	نرخ غیر مستقیم آتی
۱۰۳.....	پیمان های آتی- آتی
۱۰۴.....	پیمان های آتی بلند مدت
۱۰۴.....	پیمان آتی غیر قابل تحویل
۱۰۶.....	سپرده ها و وام ها
۱۰۷.....	سپرده ها و وام های کلان
۱۰۸.....	بازار ارز اروپایی
۱۰۹.....	وام های سندیکایی
۱۱۰.....	کسب و کار اعطای وام
۱۱۱.....	مجموعه اصطلاحات
۱۱۳.....	تشکیل سندیکا و قیمت گذاری

۱۱۵		قیمت گذاری انتقالی داخلی
۱۱۶		وام اهرمی
۱۱۹		ضمایم:
۱۲۰		منابع و مآخذ فصل

فصل چهارم : اوراق قرضه

۱۲۳		مقدمه
۱۲۳		اصول بازار قرضه
۱۲۴		فعالان بازار سرمایه
۱۲۴		واسطه های مالی
۱۲۵		سرمایه گذاران
۱۲۶		متخصصان بازار
۱۲۷		بازارها
۱۲۸		نگاهی بر بازارهای اصلی اوراق قرضه
۱۳۲		اوراق قرضه غیر استاندارد
۱۳۲		اسناد تجاری با نرخ بهره شناور (FRN)
۱۳۳		اوراق قرضه متصل به شاخص
۱۳۳		اوراق قرضه بدون کوپن
۱۳۴		اوراق قرضه مستهلک شونده
۱۳۴		اوراق قرضه با اختیار ضمنی
۱۳۵		گواهی حق خرید اوراق قرضه
۱۳۵		ارزش گذاری اوراق قرضه و بازده: رویکرد سستی

۱۳۵.....	ارزش گذاری اوراق قرضه.....
۱۴۵.....	بازده اوراق قرضه
۱۵۳.....	معیارهای بازده بازار.....
۱۵۵.....	قیمت بدون بهره معوق و با بهره معوق قرضه
۱۶۱.....	استاندارد نرخ بهره شناور
۱۶۲.....	اندازه گیری بازده
۱۶۴.....	ابزارهای آتش و ریسک نرخ بهره
۱۶۴.....	دیرش
۱۶۶.....	محاسبه فرمول دیرش
۱۷۱.....	ویژگی های دیرش مکانی
۱۷۱.....	تأثیر دفعات پرداخت کوپن
۱۷۲.....	دیرش یک پرتفوی
۱۷۲.....	دیرش تعدیل شده و پوشش ریسک اوراق قرضه
۱۷۷.....	تحدب
۱۸۵.....	تحلیل مابه التفاوت تعدیل شده با اختیار
۱۸۶.....	چارچوبی نظری
۱۸۶.....	ارزشگذاری در محیط های نرخ بهره معین (در شرایط اطمینان)
۱۸۹.....	ارزشگذاری در شرایط عدم اطمینان نرخ بهره
۱۹۴.....	تحلیل OAS برای یک قرضه شرکتی قابل بازخرید فرضی و قرضه خزانه
۱۹۷.....	ضمایم
۱۹۷.....	ضمیمه ۴-۱: بسط تیلور تابع قیمت/بازده

ضمیمه ۴-۲: مشتق‌گیری اندازه‌دیرش تعدیل‌شده	۱۹۸
ضمیمه ۴-۳: اندازه‌گیری تحذب	۱۹۹
منابع و مآخذ فصل	۲۰۳

بخش دوم: مدیریت دارایی - بدهی بانک‌ها

فصل پنجم: مدیریت دارایی - بدهی (۱)

مقدمه	۲۱۱
مفاهیم پایه	۲۱۱
شکاف نقدینگی	۲۱۵
تعاریف و توضیحات	۲۱۶
ریسک نقدینگی	۲۱۹
حساب منطق	۲۲۰
مدیریت شکاف با استفاده از دارایی‌ها و بدهی‌های -ون تاریخ سررسید	۲۲۱
مدیریت نقدینگی	۲۲۲
یک مورد پایه‌ای: شکاف تأمین وجوه	۲۲۳
بررسی یک مورد پایه‌ای	۲۲۵
نسبت نقدینگی	۲۲۶
پرتفوی اوراق قرضه دولتی برای پوشش ریسک نرخ بهره	۲۴۱
توصیف فعالیت کسب‌وکار / محصول	۲۴۱
اهداف کسب‌وکار	۲۴۲
منابع و مآخذ فصل	۲۴۸

فصل ششم: مدیریت دارایی - بدهی (۲)

۲۵۱	 مقدمه
۲۵۱	 مفاهیم پایه
۲۵۳	 شالوده ALM
۲۵۶	 مدیریت نقدینگی و شکاف
۲۵۷	 ریسک نرخ بهره و منبع آن: دفتر بانکی
۲۵۷	 دفتر بانکی
۲۵۸	 ریسک نرخ بهره
۲۵۹	 منابع ریسک نرخ بهره
۲۶۲	 شکاف و درآمد بهره خالص
۲۶۴	 مفروضات تحلیل شکاف
۲۶۵	 کمیته مدیریت دارایی - بدهی
۲۶۶	 مدیریت دارایی - بدهی سستی
۲۶۷	 مدیریت ریسک نرخ بهره
۲۶۷	 مدیریت تأمین مالی و نقدینگی
۲۶۷	 گزارشگری پوشش ریسک
۲۶۸	 تعیین حدود ریسک
۲۶۸	 گزارشگری الزامات سرمایه‌ای
۲۶۹	 توسعه‌های مدیریت دارایی - بدهی
۲۷۰	 ریسک نرخ بهره و نقدینگی
۲۷۰	 شکاف نقدینگی

۲۷۱	ریسک شکاف و حدود آن
۲۷۸	مدیریت نقدینگی
۲۷۹	سپرده‌های دیداری
۲۸۰	اختیار پرداخت پیش از موعد دارایی‌های موجود
۲۸۱	جریان‌های نقدی بهره
۲۸۱	شکاف رخ بهره
۲۸۴	شکاف برش تعدیل یافته بر تفوی
۲۸۶	نقد رویکرد سنی
۲۸۷	هزینه تأمین مالی
۲۸۸	هزینه استقراض
۲۸۹	هزینه تأمین مالی بینابینی
۲۹۷	سیاست کلی ALM برای بانک‌های مختلف
۲۹۸	سیاست مدیریت دارایی - بدهی بانک S (دارایی برابر ۱۰۰ میلیون پوند)
۳۰۰	سیاست مدیریت دارایی - بدهی بانک M (دارایی برابر ۲۰۵ میلیارد پوند)
۳۰۲	سیاست ریسک نرخ بهره
۳۰۲	سیاست نقدینگی
۳۰۵	مدلسازی شبیه سازی
۳۰۵	تبدیل دارایی‌ها به اوراق بهادار
۳۰۶	فرایند تبدیل دارایی به اوراق بهادار
۳۰۷	مزایای تبدیل دارایی به اوراق بهادار
۳۱۳	ضمایم

ضمیمه ۶-۱: NPV و ارزش در معرض ریسک (VaR) ۳۱۳

منابع و مآخذ فصل ۳۱۵

فصل هفتم: اصول معاملات در مدیریت دارایی - بدهی

مقدمه ۳۱۹

رویکرد معاملات ۳۱۹

منحنی بازدهی و انتظارات نرخ بهره ۳۱۹

واسطه گز: اعتبار، به وسیله کمیته توافقنامه باز خرید ۳۲۱

معاملات بر اساس شجره: نقد: نقش کمیته تأمین مالی توافقنامه های باز خرید ۳۲۴

معاملات اوراق و بده باز: توافقنامه های باز خرید ۳۲۸

تحلیل نرخ های توافقنامه باز خرید: ریزه ۳۳۱

نرخ توافقنامه باز خرید تعیین شده توسط بازار ۳۳۳

معاملات حساب منطبق در توافقنامه باز خرید ۳۳۴

ابزارهای پوشش ریسک ۳۳۵

قراردادهای آتی نرخ بهره ۳۳۵

پیمان های آتی نرخ بهره ۳۳۶

قراردادهای معاوضه نرخ بهره ۳۳۶

ضمایم ۳۳۸

ضمیمه ۷-۱: بررسی نرخ بهره آتی ۳۳۸

منابع و مآخذ فصل ۳۴۰

فصل هشتم: مدیریت دارایی - بدهی (۳): کمیته دارایی - بدهی (ALCO)

۳۴۳	 مقدمه
۳۴۳	 سیاست کمیته مدیریت دارایی- بدهی
۳۴۷	 گزارشگری کمیته مدیریت دارایی- بدهی (ALCO)

فصل نهم : منحنی بازدهی

۳۵۷	 مقدمه
۳۵۷	 اهمیت منحنی بازدهی
۳۵۸	 بخش اول: منحنی بازدهی بازار پول
۳۶۰	 موارد استفاده از منحنی بازدهی
۳۶۱	 قیمت گذاری اوراق مشتقه نرخ بهره
۳۶۱	 منحنی بازدهی مربوط به بازده تا سررسید
۳۶۴	 منحنی بازدهی کوپن
۳۶۵	 منحنی بازده ارزش اسمی
۳۶۵	 منحنی بازده بدون کوپن (نقدی)
۳۶۶	 مفاهیم پایه
۳۶۹	 عامل های تنزیل بدون کوپن
۳۷۳	 استفاده از نرخ های نقدی در تحلیل قرضه ها
۳۷۶	 منحنی بازدهی آتی
۳۷۶	 بازده های آتی
۳۸۰	 محاسبه نرخ های نقدی از نرخ های آتی
۳۸۲	 یک نکته مهم در مورد نرخ های آتی و نقدی
۳۸۳	 ارزش گذاری قرضه با استفاده از نرخ های آتی

۳۸۴		منحنی بازدهی مستمری سالانه
۳۸۵		ساختار زمانی
۳۸۶		رویکرد خود گردان سازی با استفاده از عوامل تنزیل
۴۰۰		نقدی بر تکنیک سستی
۴۰۲		نرخ های نقدی و آتی در بازار
۴۰۲		استفاده از نرخ های نقدی
۴۰۳		استفاده از نرخ های آتی
۴۰۴		تحلیل و تفسیر منحنی بازدهی
۴۰۵		فرضیه انتظارات
۴۱۰		نظریه رجحان نقدینگی
۴۱۳		فرضیه جایگزین یا جانشین پول
۴۱۴		فرضیه تفکیک بازار
۴۱۶		منحنی های بازدهی برآمده
۴۱۶		نظریه ترکیبی
۴۱۸		منحنی بازدهی تخت یا ثابت
۴۱۸		منحنی های بازدهی به عنوان تابعی از رفتار تصادفی نرخ های بهره
۴۱۹		نظرات دیگر در مورد منحنی بازدهی
۴۲۲		تفسیر منحنی بازدهی
۴۲۷		برازش و ترسیم منحنی بازدهی
۴۲۹		روش درون یابی خطی
۴۳۱		مدلهای چند جمله ای

خط نقطه گذر درجه سوم	۴۳۲
مدلهای رگرسیون	۴۳۳
بخش دوم: نگاهی بیشتر به نرخهای نقدی و آتی	۴۳۵
مفاهیم پایه	۴۳۵
قرضه‌های بدون کوپن	۴۳۶
قرضه‌های دارای کوپن	۴۳۸
قیمت قرضه در زمان پیوسته	۴۴۰
مفاهیم اساسی	۴۴۰
نرخهای تصادفی در زمان پیوسته	۴۴۳
قرضه‌های دارای کوپن	۴۴۵
نرخهای آتی	۴۴۶
محاسبه نرخهای نقدی در عمل	۴۵۱
مقدمه‌ای بر تحلیل اوراق قرضه با استفاده از نرخهای آتی و نرخهای پیوسته	۴۵۴
رابطه بین نرخهای نقدی و آتی	۴۵۴
قیمت‌های قرضه به شکل تابعی از نرخهای نقدی و آتی	۴۵۸
نتیجه‌گیری	۴۶۰
ضمایم	۴۶۱
ضمیمه ۱-۹: نامساوی جنسن و شکل منحنی بازده	۴۶۱
ضمیمه ۲-۹: آزمون فرضیه انتظارات ناریب	۴۶۲
ضمیمه ۳-۹: انتگرال	۴۶۴
ضمیمه ۴-۹: توضیح ساختار نرخ آتی در زمانی که ساختار نرخ نقدی صعودی است	۴۶۶